

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Ústav věd o umění a kultuře

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka práce (studijní obor): Tereza Čížková (Kulturní studia)

Název práce: Dezinformace v současném českém mediálním prostoru

Oponent práce: Mgr. Peter Chvojka, Ph.D.

Autorka bakalářské práce definuje svůj záměr poslední větou textu: „Cílem práce bylo shrnout témata týkající se dezinformací v současném českém mediálním prostoru, demonstrovat jaká témata se šíří českým dezinformačním prostorem a ukázat jaké metody a taktiky jsou v nich použity“ (s. 31). Tereza Čížková tak bezesporu prokazuje užitečný a praktický přesah kulturních studií z akademického, do každodenního života. Respekt vyvolává velké množství materiálu, s nímž pracovala, přehledné rozvržení práce a v neposlední řadě vyjadřovací schopnosti svědčící o kultivovaném přístupu k tématu. Nutno zdůraznit, že i přes poukaz Čížkové na existenci dezinformací v minulých dobách, došlo s rozvojem online prostoru až k jakési extrémní inverzi tohoto fenoménu a zůstává stále předmětem zkoumání, co je příčinou a jaké důsledky nám hrozí. Proto je jasné, že i pro autorku se nutně jedná o mnohdy neověřené pole plné dosud nevyřešených otázek. Přesto ale můžeme říci, že zkoumání Čížkové by mohlo mít mnohem hlubší ponor.

V práci je sice poměrně přehledně a pečlivě pracováno s nejrůznějšími pojmy, tématy a pod-tématy, která s dezinformacemi souvisí, nicméně chybí jakýkoli rozbor přesahující slovníkové pojmové definice. Tzn. rozbor sémantických, kulturních či sociálních/sociologických strategií. Přitom akademicky uchopené téma dezinformací, bez aplikace základních metod kritiky ideologie, nutně zůstane jen fragmentem. Autorka předkládá určitý přesah pouhé deskripce vnějších jevů v kapitole Role fungování mozku při rozhodování, nicméně kapitola působí asi nejbizarněji ze všech. Biologickým datům může průměrný čtenář jen důvěřovat, na jejich verifikaci by potřeboval speciální kurz, či semestr lékařské fakulty. Samozřejmě, že i mediální věda si uvědomuje určité nastavení a limity mozku v souvislosti s recepcí různých typů médií, nicméně tyto konexe nejsou v práci srozumitelněji reflektovány. Autorka například píše: „Uvěření dezinformacím tedy nahrávají tyto dva faktory. Jeden biologický, který nás má v jiných situacích ochránit, druhým je mediální negramotnost. Je tedy na společnosti, jak se s tímto problémem vypořádá. Měli bychom umět rozpoznat situace, kdy se nás někdo snaží ovlivnit tím, že působí na naše emoce a pudy a obětovat energii a čas pro zapojení kritického myšlení“ (s.22). Tyto závěry staví otázku dezinformací ve společnosti jako typ mediální negramotnosti a zcela opomíjena je pravděpodobná hlubší sociální role: dezinformace jako způsob protestu, jako typ sociálního tlaku, jako budování ontologického bezpečí. Mnozí

konzumenti dezinformací jsou ochotni pokračovat v jejich recepci a šíření i v případě, že je nepravdivost prokázána. Inspirativní by pro autorku mohla být nedávno vydaná kniha Daniela Prokopa Slepé skvrny (2019), kdy je názorně reflektován sociální a mediální vývoj. Už citát poradce prezidenta Trumpa u kapitoly Populismus a demokracie dává tušit propojení mediální vědy a sociologie: „Na demokratech nezáleží. Skutečnou opozicí jsou média. A cesta, jak tuto sféru porazit, je zahrnout ji sračkama.“

Podobně by práci prospělo, kdyby příklady nejúspěšnějších dezinformací byly revidovány za pomoci komunikačních modelů.

Autorka bohužel často sklouzává k povrchním závěrům a řešením. Typické je to například v pasáži: „Oproti tomu Finsko, které čelí několik let ruské propagandě, se zaměřuje na vzdělávání dětí ohledně mediální gramotnosti již od osmi let věku. Učí je kritickému myšlení a žáci pracují s mediálními zdroji. Finsko zaujímá třetí místo v indexu mediální gramotnosti v Evropě“ (s. 59). Vypadá to, že Finsko reaguje na geopolitický vývoj zařazením předmětu o mediální gramotnosti a že bychom třeba i my měli takto snadno řešit podobné hrozby. Kvalita finského vzdělávacího systému má počátek v reformách 60. let a jde o dlouhodobý a celospolečenský proces kultivace. Zařadit podobný předmět na první stupeň českého základního vzdělávání je nemyslitelné, neaplikovatelné. Autorka má však pravdu, že zmínky o finském zázraku se často pojí s jeho polohou vedle Ruska.

Rozhodně se nedá říci, že bakalářská práce Terezy Čížkové je od základu špatná. Spíše je její potenciál využit jen částečně a bylo by nejprínosnější, kdyby na tématu dále zapracovala a ukotvila jej do zmíněných sociálních a sémiotických souvislostí.

Práci doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

.....
podpis oponenta práce

V Českých Budějovicích dne 3. 6. 2023

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------